

Katarzyna Słojkowska
(Warszawa)

**MATERIAŁY ANDRZEJA BATKO
(1933-1997)
(III – 366)**

Andrzej Batko urodził się 3 listopada 1933 roku w Lublinie jako syn Waleriana, nauczyciela seminaryjnego i nauczycielki Anny z Popławskich. Okres drugiej wojny światowej spędził z matką i młodszą siostrą na Podlasiu, uczęszczając do szkoły podstawowej w Komarówce Podlaskiej. Po wojnie kształcił się kolejno w szkołach średnich ogólnokształcących w Komarówce, Warszawie (Gimnazjum im. Księcia Józefa Poniatowskiego), w Busku-Zdroju i w Krzeszowicach k. Krakowa, gdzie w 1951 roku uzyskał świadectwo dojrzałości.

Następnie jako stypendysta Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego podjął studia na Wydziale Biologii i Gleboznawstwa Uniwersytetu im. M. W. Łomonosowa w Moskwie. Ukończył je w 1956 roku, otrzymując dyplom z wyróżnieniem. Pracę magisterską pt. *Boleźni nasekomych, wyzywajemyje entomoforowymi gribami* napisał pod kierunkiem dr Jewłachowej, leningradzkiego specjalisty od grzybowych chorób owadów.

W latach 1956-1959 był aspirantem przy Katedrze Entomologii Uniwersytetu Moskiewskiego. W 1959 roku powrócił do kraju i został zaangażowany w Zakładzie Ekologii PAN na stanowisku starszego asystenta. W 1964 roku wyjechał na czteromiesięczny staż do Czechosłowacji, gdzie współpracował z dr Jarosławem Weiserem, kierownikiem Pracowni Patologii Owadów Instytutu Entomologicznego w Pradze. W 1965 roku przeszedł na okres 6 miesięcy do pracy w Wydziale Kwarantanny i Ochrony Roślin Ministerstwa Rolnictwa PRL. Następnie został przeniesiony do Uniwersytetu Warszawskiego na stanowisko starszego asystenta w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi. W maju 1966 roku uzyskał tytuł doktora nauk biologicznych, przedstawiając pracę pt. *Studium nad owadomorkowatymi /Entomophthoraceae/ Polski i krajów ościennych*, której promotorką była prof. dr Alina Skirgiełło.

W 1977 roku otrzymał stopień naukowy doktora habilitowanego. Rozprawa habilitacyjna składała się z dwóch części: 1. *Filogeneza a struktury taksonomiczne Entomophthoraceae* i 2. *Struktura ontogenezy, filogeneza a taksonomia Volvocales*. Jej recenzentami byli prof. dr A. Skirgiełło, prof. dr Stanisław Domański, prof. dr Joanna Kadłubowska i prof. dr Władysław Kunicki-Golfinger.

Jako pracownik Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego był kolejno powoływany na stanowiska adiunkta (1966) i docenta (1978). W latach 1987-1988 był prodziekanem do spraw studenckich na Wydziale. Ponadto pełnił funkcję kierownika Zakładu Systematyki i Geografii Roślin (1988-1992) oraz Studium Biologii dla Pracujących (1977-1981). Od 1987 roku był kuratorem naukowym Ogrodu Botanicznego UW.

Od 1975 roku był członkiem Komitetu Biologii Ewolucyjnej i Teoretycznej PAN. W latach 1975-1980 zajmował stanowisko adiunkta w wymiarze ½ etatu w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN.

W roku szkolnym 1989/1990 pracował zawodowo jako nauczyciel biologii w Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Warszawie.

Od 1965 roku należał do Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych był laureatem nagród Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w 1975 i 1978 roku.

W latach 1949-1956 jako uczeń szkoły średniej i student był członkiem Związku Młodzieży Polskiej. Od 1968 roku był członkiem PZPR.

Andrzej Batko był dwukrotnie żonaty. Z pierwszego małżeństwa z Nelly Jarovaja urodził się syn Andrzej. Z drugą żoną Antoniną Hanną z domu Trukawka miał dwoje dzieci Katarzynę i Bazyla.

Zmarł 8 marca 1997 roku. Został pochowany na cmentarzu parafialnym Kościoła św. Zofii z Barat w dzielnicy Warszawa-Grabów. Jego imieniem nazwano pomnikowego buka rosnącego w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego, trzy taksony należące do królestwa grzybów, a także szlak dydaktyczny na ziemi augustowskiej.

Materiały zostały przekazane do PAN Archiwum w Warszawie jako dar od prof. dr Tomasza Majewskiego w 2001 (ks. nab. 2385) i 2004 (ks. nab. 2448) roku. Ich łączny rozmiar wynosi 0,6 mb. Porządkowaniem spuścizny i opracowaniem inwentarza zajmowała się w 2013 roku Katarzyna Słojkowska.

Materiały pochodzą z lat 1955-2000. Całość podzielono na sześć zasadniczych grup. Grupa I, najliczniejsza (24 j.a.) to materiały twórczości naukowej z lat 1956-1996. W jej ramach wydzielono 4 podgrupy. Pierwsza z nich obejmuje opracowania i artykuły z lat 1956-1996. Dotyczą one przede wszystkim tematyki grzybów ale także systematyki królestwa roślin i taksonomii numerycznej. W drugiej podgrupie znalazły się opisy programów komputerowych autorstwa i współautorstwa A.B z lat 1987-1994. Trzecia podgrupa to prace popularno-naukowe i tłumaczenia z okresu 1963-ok.1987. W czwartej podgrupie zawierającej materiały warsztatowe umieszczono dzienniki akcesji grzybów i laboratoryjne oraz notatki i zapiski z lat 1957-1975.

W skład grupy II weszły materiały działalności Andrzeja Batko obejmujące lata 1956-1995. Podzielono je na trzy podgrupy: A. Organizacyjno-naukowa i dydaktyczna, B. Wydawnicza i redakcyjna, C. Społeczno-polityczna. Pierwsza podgrupa zawiera materiały dokumentujące działalność A.B. na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego i w ciałach naukowych PAN. Są to głównie maszynopisy z lat 1960-1995. Drugą podgrupę tworzy jednostka archiwalna obejmująca dokumentację dotyczącą publikacji prac i artykułów naukowych i ich kolportażu oraz korespondencję wydawniczą i redakcyjną z lat 1960-1987. W skład trzeciej podgrupy weszły materiały obrazujące działalność w strukturach uczelnianych PZPR i Radzie Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego Pracowników Szkół Wyższych i Instytucji Naukowych przy Uniwersytecie Warszawskim.

Grupa III w postaci trzech jednostek archiwalnych to materiały biograficzne z lat 1955-1997. Umieszczono w niej dokumenty osobiste, przebiegu studiów i pracy, dotyczące warunków mieszkaniowych, wynagrodzenia, przyznanych nagród i przewodu habilitacyjnego.

W skład grupy IV weszły materiały dotyczące osoby i prac A.B. z lat 1958-1999. Są to przede wszystkim biogramy, bibliografie, wykaz taksonów poświęconych A.B., ocena pracy doktorskiej A.B., a także notatki z seminariów i rozmów z A.B. sporządzone przez dr A. Czaplickiego.

Grupę V w postaci jednej jednostki archiwalnej (j.a. 39) stanowią materiały rodzinne w postaci kopii artykułów ojca, zaproszenia na ślub córki z 2000 roku oraz autoreferatu pierwszej żony i umów drugiej żony z 1972 i 1973 roku.

Grupa VI to załączniki z lat 1957-1981. Umieszczono w niej nadbitkę i odbitkę z 1 korekty cz. 2 rozprawy habilitacyjnej A.B. oraz broszury i uniwersytecki periodyk.

Inwentarz uzupełniają 3 aneksy. W bazie danych SEZAM zespół posiada numer 658.

Źródła

Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie: Materiały Andrzeja Batko, sygn. III-366, j. 33, 35, 36 i teczka zespołu

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1-24
A. Opracowania i artykuły	1-17
B. Programy komputerowe	18-19
C. Prace popularno-naukowe i tłumaczenia	20-22
D. Materiały warsztatowe	23-24
II. Materiały działalności twórcy spuścizny	25-32
A. Organizacyjno-naukowa i dydaktyczna	25-28
B. Wydawnicza i redakcyjna	29
C. Społeczno-polityczna	30-32
III. Materiały biograficzne	33-35
IV. Materiały o twórcy zespołu	36-38
V. Materiały rodzinne	39
VI. Załączniki	40-41

I Materiały twórczości naukowej

a. Opracowania i artykuły

1. *Bolezni nasekomych, wyzywajemyje entomoforowymi gribami*
Praca magisterska, materiały ikonograficzne
1956, masz., l., k. 46, fot. 7
2. *Studium nad owadomorkowatymi /Entomophthoraceae/ Polski i krajów ościennych*
Praca doktorska
Ok. 1966, masz. pow., fot., l., k. 197
3. *Studium nad owadomorkowatymi /Entomophthoraceae/ Polski i krajów ościennych*
Spis treści, indeksy, autoreferat
1965-1966, rkp., masz., l., k. 85
4. *Studium nad owadomorkowatymi /Entomophthoraceae/ Polski i krajów ościennych*
Materiały ikonograficzne, objaśnienia do ilustracji
1965, rkp., druk, l., k. 87, fot. 110
5. *Nowe dla Polski grzyby wodne seria 1-5 i 6-15*
Praca, materiały warsztatowe: zapiski z obserwacji, szkice, fotografie
1966-1971, rkp., masz., j. ang., pol., k. 200, fot. 7
6. *Hydromycology*
Opracowanie
Ok. 1975, rkp., masz., j. ang., l., k. 174
7. *Hydromycology*
Wstawki do tekstu głównego
Ok. 1975, rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 166
8. Metodologia biologii
Systematyka roślin

Drobne prace, algorytm oznaczania roślin
1976-ok. 1993, rkp., masz., wydruk, j. ang., pol., l., k. 91, zob. aneks 1

9. *Przekształcenia struktury ontogenezy w toku ewolucji postępowej u niższych roślin*
Praca, tezy, drobne materiały warsztatowe
Ok. 1977, rkp., masz., l., k. 135
10. *Wstępne badania nad submikroskopową budową Nellymyces megaceros /First report in the fine structure of Nellymyces megaceros/*
Praca, materiały ikonograficzne
1978, rkp., masz., l., k. 80, fot. 44
11. A. B., A. H. T. *Wstępne dane o ultrastrukturze Zoophthora rhizospora*
Praca, fotografie, notatki
1979, rkp., masz., l., k. 41, fot. 42
12. *Flora roślin zarodnikowych Polski. Rząd Olpidiales*
Opracowanie
1981, rkp., masz., l., k. 111
13. *Flora roślin zarodnikowych Polski. Rząd Chytridiales*
Opracowanie, materiały warsztatowe
1982-1983, rkp., masz., l., k. 155
14. Taksonomia numeryczna
Drobne prace, analizy
1988-1996, rkp., masz., wydruk, l., k. 158, zob. aneks 2
15. A.B., B.S. *Analiza taxometryczna danych o występowaniu owocników grzybów w zbiorowiskach leśnych Białowieckiego Parku Narodowego*
Raport roboczy, wykresy, mapy
1990-1993, rkp., wydruk, l., k. 74
16. *O ewolucji pasożytnictwa u owadomorków*
Specjalizacja pasożytnicza grzybów owadobójczych a ich zastosowanie w biologicznej metodzie ochrony roślin
Niekompletne prace, materiały uzupełniające, fotografie
B.d., rkp., masz., l., k. 128, fot. 5
17. *Grzyby z rodziny Entomophthoraceae*
Drobne prace
B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 135, zob. aneks 3

b. Programy komputerowe

18. A. B., I. M. TAXAL 2 ver. 1.0. *Pakiet programów taksonomii numerycznej wraz z systemem graficznym Thamnos ver. 2.15. Instrukcja użytkownika*
A. B., I. M. *Informacja o pakiecie TAXAL 2*
A. B., I. M. *Informacja o pakietach TAXAL 2 i THAMNOS edycja 1995r.*

Opisy pakietu programów
1993-1994, wydruk, l., k. 64

19. *ALTANA. Algorytmy taksonomii numerycznej*
Program NEW CLADIST
Projekt programu badawczo-wdrożeniowego CERERA (utworzenie elektronicznego
wydawnictwa dzieł naukowych z dziedziny botaniki
TYTAN 87. Pakiet programów realizujący analizę skupień
Opisy programów
1987-1990, wydruk, l., k. 64

c. Prace popularno-naukowe i tłumaczenia

20. *The first forests*
Wrogowie naszych nieprzyjaciół
Wprowadzenie do filmu, projekt broszury poświęconej zagadnieniom patologii owadów
i biologicznych metod ich zwalczania
1963, rkp., masz., l., k. 91
21. N. P. Dubinin *Człowiek...*
Tłumaczenie A.B.; rozdz. I-V
Ok. 1987, masz., l., k. 213
22. N. P. Dubinin *Człowiek...*
Tłumaczenie A.B.; rozdz. VI-VIII
Ok. 1987, masz., l., k. 154

d. Materiały warsztatowe

23. Grzyby z rodziny Entomophthoraceae
Dziennik laboratoryjny, zapiski
1957-1965, rkp., j. pol., ros., sz., k. 76
24. Mikologia
Dzienniki akcesji grzybów, notatki
1966-1975, rkp., j. pol., ros, l., sz., k. 71

II Materiały działalności twórcy spuścizny

a. Organizacyjno-naukowej i dydaktycznej

25. Uniwersytet Warszawski Instytut Botaniki
Organizacja badań: projekty, karty informacyjne, sprawozdania, raport, wniosek
Udział w kongresach i sympozjach: zaświadczenia, programy
1966-1995, masz., wydruk, xero, j. ang., niem., pol., ros., l., k. 100
26. Uniwersytet Warszawski Instytut Botaniki
Projekt statutu, wykaz pracowników i zakresy odpowiedzialności, notatka służbowa,
opinia służbowa, odezwa do pracowników w/s stanu wojennego, zaproszenie na
posiedzenie Rady Naukowej, korespondencja
1967-1983, masz., j. ang., franc., pol., ros., l., k. 58

27. Uniwersytet Warszawski Instytut Botaniki
Uniwersytet Warszawski Studium Biologii dla Pracujących
Program wykładu i zajęć, konspekt wykładów, wykaz literatury do egzaminu, umowa o dzieło dydaktyczne, materiały przewodów habilitacyjnych A. Borowskiej, M. Kurasia, Z. Markiewicza, K. Starowicza, H. Werblan-Jakubiec
1977-1996, masz., druk, l., k. 61
28. PAN Zakład Ochrony Roślin
PAN Komitet Biologii Ewolucyjnej i Teoretycznej
Projekt organizacji służby ochrony roślin, korespondencja
1960-1987, rkp., masz., j. ang., czes., franc., pol., ros., l., k. 52

b. Wydawniczej i redakcyjnej

29. Publikacja prac i artykułów naukowych, tłumaczenia, kolportaż wydawnictw
Umowa wydawnicza, umowa zlecenia, umowy o tłumaczenie, projekty publikacji, korespondencja
1960-1987, rkp., masz., j. ang., pol., ros., l., k. 178

c. Społeczno-politycznej

30. Komitet Uczelniany PZPR w Uniwersytecie Warszawskim
Apel, harmonogramy powszechnego czynu społecznego, protokół, projekt referatu sprawozdawczego, wypowiedź S. Bratkowskiego, opinia polecająca dla B. Sadowskiej, zapiski, korespondencja, zaproszenie
1956-1986, rkp., masz., druk, l., k. 92
31. Oddziałowa Organizacja Partyjna PZPR przy Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego
Protokoły z posiedzeń i zebrań, listy obecności, sprawozdania, wnioski
1970-1977, rkp., masz., poszyt, k. 224
32. Związek Nauczycielstwa Polskiego Pracowników Szkół Wyższych i Instytucji Naukowych Rada Zakładowa Uniwersytetu Warszawskiego
Informacje związkowe, uchwały, zawiadomienia, wycinek prasowy
1980-1981, masz. pow., druk, l., k. 115

III Materiały biograficzne

33. Dokumenty osobiste, przebiegu studiów i pracy, nagrody
Życiorysy, kwestionariusze, ankiety, legitymacja uprawniająca do 50% ulgi na przejazdy, zeszyt ze studiów, umowy o pracę, podania, powołania, nominacje, zaświadczenia, kopie dyplomów nagród, nekrologi, klepsydra
1955-1997, rkp., masz., xero, j. ang., pol., ros., k., k. 171, fot. 1
34. Materiały dotyczące warunków mieszkaniowych i wynagrodzenia
Podania, przydział mieszkania, umowy najmu, zaświadczenia, zawiadomienia
1960-1977, rkp., masz., xero, l., k. 44

35. Przewód habilitacyjny
Podania, wnioski, protokoły, recenzje dorobku naukowego i rozprawy, odpowiedzi na pytania, zawiadomienie
1975-1977, masz., xero, l., k. 99

IV Materiały o twórcy zespołu

36. Materiały poświęcone osobie A.B.
Biogramy, wykaz taksonów poświęconych A.B., notatki i korespondencja T. Majewskiego dotycząca biografii A.B., zaproszenia na sesję naukową, broszura, wycinki prasowe, fotografie
1958-1999, rkp., masz., druk, xero, l., k. 97
37. Materiały poświęcone pracom A.B.
Bibliografie prac, ocena S. Domańskiego rozprawy doktorskiej, opinia S. Zajączkowskiego o pracy *Przekształcenia struktury ontogenezy w toku ewolucji postępowej u niższych roślin*
1966-1996, masz., xero, l., k. 19
38. Systematyka a taksonomia, taksonomia numeryczna
Notatki z seminariów i rozmów z A.B. sporządzone przez dr A. Czaplickiego
1993-1996, wydruk, l., k. 45

V Materiały rodzinne

39. Walerian Batko - ojciec
Katarzyna Batko-Tołuć - córka
Nelly Jarowaja - pierwsza żona
Antonina Trukawka - druga żona
Kopie artykułów, autoreferat, umowy-zlecenia, zaproszenie na ślub
1972-2000, b.d., masz., druk, xero, l., k. 15

VI Załączniki

40. *Sluczaj masowej gibeli italskiej saranczy ot gribnoj bolezni w stepach saratowskiej oblasti w 1955 g.*
Struktura ontogenezy, filogeneza a taksonomia Volvocales
Nadbitka, odbitka z 1 korekty cz. 2 rozprawy habilitacyjnej
1957-1976, druk, xero, j. pol., ros., l., k. 68
Druk: poz. 1 "Sbornik Studenczieskich Naucznych Rabot Biologija i poczwowiedienije", Moskwa 1957
poz. 2 red. Cz. Nowiński "Ewolucja biologiczna", Ossolineum 1976
41. *O dalszy rozwój socjalistycznej Polski, o pomyślność narodu polskiego. Wytyczne Komitetu Centralnego na VIII Zjazd PZPR*
Przegląd Uniwersytecki Nr 2/11
Raport o stanie Uniwersytetu Warszawskiego
Sprawozdanie Komitetu Uczelnianego PZPR UW
Zbiór wybranych uchwał KC PZPR w sprawach pracy wewnątrzpartyjnej
Broszury, periodyk
1971-1981, masz. pow., druk, sz., k. 190

ANEKS 1

- J. 8 Metodologia biologii, systematyka roślin, drobne prace, algorytm oznaczania roślin
1. *Algorytm oznaczania wg „Roślin polskich” Szafera, Kulczyńskiego i Pawłowskiego. Opr. A.B., b.d.*
 2. *Flawonoidy a klasyfikacja wewnątrzrodzinowa Compositae, ok. 1993*
 3. *Julian Huxley o postępie biologicznym /na podstawie Evolution in action, 1953 i Evolution – the modern synthesis, 1963, b.d.*
 4. *O definicji życia, b.d.*
 5. *Rodzaj Zawłotnia (Chlamydomonas Ehrenberg 1833), b.d.*
 6. *Rola abstrakcji w badaniu procesów rozwoju biologicznego – rozwój jako system zdarzeń, 1976*
 7. *Rośliny okrytozalążkowe (okrytonasienne), b.d., druk: „Botanika i biologia komórki”, Warszawa 1998*
 8. *Struktura ontogenezy u zielenic kokoidalnych i nitkowatych, b.d.*
 9. *The numerical proof of Ettl's classification of the genus Chlamydomonas, b.d.*

ANEKS 2

- J. 14 Taksonomia numeryczna, drobne prace, analizy
1. *Analiza topologiczna zbiorów sekwencji znakowych, 1996*
 2. *Analizy danych z tabeli 4 pracy S. Sokola „Bericht uber die Realisierung...”, 1996*
 3. *Cnoty i grzechy polityków, b.d.*
 4. *Fibex antarctic plankton data classified by Andrzej Batko, b.d.*
 5. *Jak obliczyć drzewo rodowe?, b.d.*
 6. *Kombinatoryczne miary nieprawdopodobieństwa, 1993*
 7. *Metody współczesnej systematyki: fenetyka i kladystyka, druk: „Informatyka w szkole, IV”, Wałbrzych 1988*
 8. *Pakiet analizy numerycznej dla zastosowań rolniczych lub eksploracyjna analiza danych w pracach hodowlanych, b.d.*
 9. *Pitagoras a botanika, b.d.*
 10. *Rozwój jako system zdarzeń, b.d.*
 11. *Wyznacznik czteropolowej macierzy kontyngencji jako współczynnik podobieństwa/niepodobieństwa florystycznego, b.d.*
 12. *Nieokreślone analizy, b.d.*

ANEKS 3

- J. 17 Grzyby z rodziny Entomophthoraceae, drobne prace
1. *A key to the genera and subgenera of the fungi from family Entomophthoraceae /Phycomycetes/, b.d.*
 2. *Dwa nowe gatunki z Polski i kilka nowych kombinacji w rodzaju Zoophthora Batko 1964 (Phycomycetes: Entomophthoraceae), b.d.*
 3. *Dwa słabo poznane gatunki z rodzaju Entomophaga Batko 1964 z Polski /Phycomycetes: Entomophthoraceae/, b.d.*
 4. *Fungorum entomophthororum nomina omnia, b.d.*
 5. *On the taxonomic position of two peculiar Thaxter's species of entomophthoraceous fungi /Phycomycetes: Entomophthoraceae/, b.d.*
 6. *Studies on Entomophthoraceae fungi in Poland, b.d.*
 7. *To the taxonomic position of an entomophthoraceous fungus of the „grylli type” occurring on tropical grasshoppers – Entomophaga brigaudiana, b.d.*
 8. *Wybrane zagadnienia nomenklatury i taksonomii grzybów z rodziny Entomophthoraceae Nowakowski 1877, b.d.*

